

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izmislj nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vsak leto 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za ostanila plačuje se od peterskopne petit-vrate po 12 h, če se ostanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnistvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je na Vegove ulice št. 2, vhod v upravnistvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Papež — umrl.

Rim, 20. julija. Papež Leon XIII. je danes popoldne ob 4. uri umrl.

Rim, 20. julija. Papež je bil že od včeraj popoldne v agoniji. Zavedel se je le sem in tja za kak trenutek, a ni mogel nič govoriti in je k večjemu dihal kako besedo, katere pa nihče ni razumel.

Rim, 20. julija. Kardinal Oreglia se je preselil v Vatikan in je ukazal, da se morajo vsi prebivalci vatikanskih palač izseliti, vsi tujci so morali kaj iti iz Vatikana. Vsa vrata so zastražena.

Rim 20. julija. Papež je jako lahko umrl in sicer ob 4. uri 4 min. Ze ob 3. uri 40 min. je dr. Lapponi naznanil, da je udarila za papeža smrtna ura, na kar so bili v sobo poklicani kardinal Vanutelli in drugi dostojanstveniki, vsega skupaj kacic 60 oseb, ki so kleče molili, dokler ni papež izdihnil. Lapponi je preiskal srce in naznanil, da je papež Leon mrtev. Ko je potem kardinal Vanutelli opravil predpisano molitev, je majordomo pozval vse navzočnike, da odidejo. Ostali so pri mrliču grof Pecci, dr. Lapponi, papežev komornik Centra in dva gardista. Ob 4. uri 12 minut so zaprli vatinska vrata. Papež ostane v postelji dokler kardinal Oreglia uradno ne konstatuje, da je papež Leon XIII. mrtev.

Rim, 20. julija. Policija je zasedla trg pred cerkvijo Sv. Petra. Pri vratih vatikana stoji vojaštvo.

Rim, 20. julija. Kardinal Rampolla je odstopil kot državni tajnik, njegove funkcije je prevzel monsignor Chisa.

Rim, 20. julija. Za papeža so naročene tri krste, ena od lesa, ena od cinka in ena s steklenim pokrovom.

Mladost Leona XIII.

Papež Leon XIII. se je rodil dne 2. marca 1810. l. v mestecu Karpineto, kakih dvajset ur hoda na jugu od Rima. Oče njegov, grof Ludovik Pecci, je bil najbogatejši mož v tem mestecu, spadajočemu k tedanji papeški državi. Kot prvi imenitnik je bil seveda v tesni zvezi z visokimi duhovniki. Škof Joachim iz sosednega Anagnija je bil boter Peccijevega sinka, ki je tudi po botru dobil svoje krstno ime.

Mladi Joachim se je posvetil duhovskemu stanu, ki je bil v papeževi državi najimenitnejši. Bogate rodovine z papeževe države so svoje sinove

najraje posvečevali duhovskemu stanu, saj je bila tu zlasti plemenitašem odprta najslajnejša karijera in se je lahko reklo: Vsak semenišnik nosi v tornistru kardinalsko čepico. Dandanes je seveda tudi v teh krajih vse drugače in se posvečajo duhovskemu stanu samo sinovi revnih ljudi ...

nega mišljenja in da je brepenel po visokih časteh, po ugledu in slavi.

Papež uradnik in diplomat.

Joachim Pecci ni nikdar mislil ostati navadni dušni pastir ali kak kanonik, nego je že v mladosti mislil

je bil tedaj 33letni mož posvečen za škofa. Katoliška cerkev je imela tedaj v Belgiji jako neprijetno stališče. Pecci je pa znal ločitev države od cerkve kaj spretno izkoristiti za organizacijo notranje utrditve cerkve. Izkazal se je kot izvrsten organizator in spreten diplomat. Klerikalci bi danes ne imeli

zastava zaplapolala nad Rimom, ohraniti dobro razmerje s prebivalstvom in tudi z italijansko vlado. Nekoč je sicer umrl italijanski minister Minghetti dolžil Peccija, da je dvorezen nož, da je navidezno simpatiziral z italijanskim narodnim gibanjem, na tihem pa z vso silo delal proti njemu, in za ohranitev papeške oblasti. Dokazov za to ni spravil na dan; če je to resnično, potem le kaže, da je bil Pecci boljši diplomat, kakor kraljevi ministri.

Kakor rečeno je papež Pij IX. potrdil Peccija kot perugijanskega nadškofa šele l. 1853. V istem letu ga je tudi imenoval kardinalom, leta 1877. pa komornikom rimske cerkve, kar je najimenitnejša služba v katoliški cerkvi. Komornik — to mesto zavzema sedaj kardinal Oreglia — vodi vse posvetne zadeve cerkve, a v slučaju papeževe smrti vlada s tremi kardinali vso cerkev, dokler ni izvoljen novi papež.

Papež Leon XIII.

Pij IX. je umrl dne 7. svedana l. 1878. Boj za papeško tujaro je bil jako ljut. Med kardinali, ki so imeli najmanj upanja na zmago, je bil Joachim Pecci. Znani katoliški profesor bogoslovja Krauss, ki je pod psevdonom Spectator obelodanil jako zanimive cerkvene skrivnosti, je svoj čas pojasnil, da Pecci ni imel med kardinali prav nič prijateljev. Enim je bil sumljiv, ker je nekoč simpatiziral s tistimi, ki so hoteli reformirati cerkev v liberalnem smislu, drugi so mu očitali, da je mlačen v verskih rečeh, tretji so se spodtikali ob tem, da je z italijansko vlado dobro izhajal in se ni preveč ogreval za obnovev papeževe države. Krauss tudi pravi, da je Pij IX. nalašč imenoval Peccija komornikom rimske cerkve, da bi ne postal njegov naslednik, češ, navada je, da se komornik ne voli za papeža. Tudi ženske niso bile prijateljice Peccijeve. Lepi, elegantni in vedno galantni Pij IX., kavaler od nog do glave, je bil papež po njihovem sren, Pecci pa je bil silno suh, inel velike roke in velika usta, je njuhal tabak in je kaj rad ljudi ironiziral. Bil je pravo nasprotje Pija IX.

In vendar je Pecci zmagal. Ko se kardinali niso mogli zediniti na drugega kandidata, so izvolili slabotnega Peccija. Mislili so, da Pecci itak ne bo dolgo živel, a ta račun se je korenito izjalovil. Pecci je preživel vse kardinale, ki so ga izvolili, izvenzmi kardinala Oreglio, ki pa pri volitvi ni zanj glasoval.

Običaj je, da novi papež, čim se mu naznani izvolitev, sname s svoje glave kardinalsko čepico in jo dene enemu izmed navzočih duhovnikov na glavo. Dotičnik postane s tem kardinal. Tudi Pecci je snel svojo kardinalsko čepico in jo smehljaje — vtaknil v žep.

Dne 20. februarja 1878. je bil Pecci izvoljen papežem, dne 3. marca istega leta pa kot Leon XIII. slovesno kronan.

L. 1818. sta prišla Joachim Pecci in njegov starejši brat Josip v odgovališče jezuitov v Viterbo. Tu je mladi kandidat za duhovski stan lahko videl na svoje oči, kako se podira posvetna moč papežev, kajti prišli so avstrijski vojaki, da vzdrže mir v papeževi državi.

L. 1824. je Joachim Pecci prišel v Rim in tam nadaljeval svoje študije. Postal je doktor bogoslovja in terentinski škof mu je podelil nižje redove. Med tem sta mu umrla oče in mati in mladi bogoslovec je bil več ali manj sam sebi prepustčen. Denarnih skrbi ni imel. Bil je že tedaj krepke volje in je vedel, kaj hoče. To je zlasti kazala njegova štedljivost. Ljudje, ki so ga v tistem času spoznali, so pozneje, ko je postal poglavar cerkve, pripovedovali, da je bil Joachim Pecci jako bistroumen in energičen mož, četudi tih in jako hladen, da je bil nekoliko liberal-

samo na diplomatično karijero. Po zvršenih študijah v romanskem kolegiju in v plemenitaški akademiji je bil l. 1837. posvečen za mašnika. Dobil je takoj uradniško službo, imenovan je bil namreč papeževim protonotarjem. Že naslednje leto je postal papeški delegat v Beneventu. To je bila civilna politična služba. Papeževa država je bila namreč razdeljena na pokrajine in vsaka pokrajina je imela svojega guvernerja. Pecci je bil že z 28 leti guverner male 23.000 prebivalcev broječe provincije Benevento in je vladal svojo deželico jako strogo. Čez tri leta mu je bila podeljena dosti večja provincija Perugijanska, kjer pa je ostal samo malo časa, ker ga je papež Gregor XVI. iz upravne službe poklical v diplomatično službo in ga imenoval nuncijem v Bruselju, ob enem pa tudi nadškofom in partibus. Dne 19. februarja 1843.

Belgije v rokah, da jim ni Pecci pripravlil tla.

Škof in kardinal.

L. 1846. je bil Pecci imenovan nadškofom v Perugiji in je še isto leto zasedel svoje novo mesto. Potrjen pa je bil šele l. 1853. Kaj je bilo vzrok, da se je novi papež Pij IX. toliko časa branil potrditi Peccija kot nadškofa, tega ni doslej mogel še nihče zanesljivo pojasniti. Svojo nadškofijo je Pecci izbornu upravljal, kar se tiče discipline med duhovščino. Kot izkušen diplomat je pa tudi s prebivalstvom postopal vedno previdno. Ljudstvo je bilo papeževe vlade do grla sito in prepojeno novodobnih nazorov, a Pecci je znal tudi v tem času političnega prevrata, celo ko je že bil narejen konec papeževi posvetni državi in je italijanska

Svet je imel o Leonu XIII. popolnoma napačne nazore. Marsikdo je upal, da se začne z Leonom XIII. v cerkvi nova doba in da se zgode v cerkvi modernim časom primerne spremembe. Te nade se niso izpolnile.

V duhu tradicije.

Papež Leon XIII. je v političnem in verskem oziru ostal pri tradicijah katoliške cerkve in je v tem smislu vodil cerkev, četudi si je zdaj in zdaj v dosego gotovih namenov ali iz ozirrov na obstoječe razmere pomagal z diplomatičnimi sredstvi. Faktično je tudi za sedanje čase dosegel velikanskih uspehov in pripomogel cerkvi zopet do velike veljave in moči.

Mislilo se je, da Leon XIII. ni posebno vnet za obnovev papeževе posvetne države, a že l. 1878. je izdal encikliko, ki je zahtevala obnovev te države. Od tedaj se oglašajo leto za letom vsi katoliški shodi po vsem svetu s to zahtevo, kar kaže, da dotična enciklika ni bila samo akademične vrednosti.

Sicer je pa jako značilno, da je Leon XIII. še na smrtni postelji, takorekoč umiraje, zahteval, da se v smislu narodnostnega principa zedinjena Italija razbije in Rim vzame narodu ter vrne papeštvu.

Ko je postal Leon XIII. papež, je bila cerkev zapletena v hude boje z raznimi državami, zlasti z Nemčijo, in tudi razmerje z Avstrijo je bilo vsled razveljavljenja konkordata jako napeto. Leon XIII. je to nasprotje znal ublažiti. V Avstriji je vsled tega zadobila cerkev zopet velikanski vpliv na vse državne zadeve in tudi s protestantsko Prusijo je prišel Leon XIII. v tako razmerje, da ga je Bismarck sprejel celo za razsodnika v konfliktu med

Nemčijo in Španko in da ga je prišel nemški cesar, poglavar protestantske cerkve, že večkrat obiskat. Tudi v Italiji sami se je razmerje med cerkvijo in med državo vsaj na videz znatno ublažilo. Znano je n. pr., da je papež prav rad, četudi samo tajno, občeval s kraljico Margerito, a vzlic temu je ostal na svojem stališču, da se mora Rim vrniti papeštvu. Celo v Rusiji, na Angleškem in v Ameriki je Leon XIII. dosegel velikih uspehov, v Španski je utrdil vpliv cerkve in v mnogih nekatoških deželah položil temelj za pridobitev vpliva.

V zadnjih tri sto letih ni imela katoliška cerkev nikdar take moči in takega upliva na narode in na vlade, kakor ga ima sedaj, in noben papež ni imel takega ugleda, kakor Leon XIII. To je sad politične in diplomatične delavnosti Leona XIII. — Če je to na srečo narodov in kulture, je seveda drugo vprašanje.

Politični organizator.

Papež Leon je uvidel že zgodaj, da zadobi cerkev moč in veljavo, samo če se politično organizira in če pritegne k sebi široke sloje. To svoje spoznanje je znal Leon XIII. spretno uresničiti. V deželah, koder pred 25 leti niti sence kake klerikalne stranke ni bilo, tam ima danes klerikalizem vse v rokah. Najbolje se to vidi v Belgiji. Celo na Francoskem je zadobil klerikalizem tako moč, da je morala republika za četi proti njemu boj na življenje in na smrt.

In vendar vsi ti uspehi so le efemerni, so le mimoidočega pomena. Moderna kultura prodira in se razširja čedalje bolj in razjeda tiho, a ne zadržno, temelje klerikalizma in vsa ta velikanska organi-

zacija, ki jo je vstvaril papež sosebno s svojo encikliko, s katero je ustvaril krščansko socialstvo, ne more tega preprečiti. Občno je znano, da kardinali niso nikdar simpatizirali s krščansko demokracijo, a Leon XIII. se ni dal pregovoriti. Sicer je bil časih primoran odjenjati, a porabil je prvo priliko, da pokaže svoje mišljenje. Saj je celo letos sprejel vodjo italijanskih kršč. demokratov Murrija malo časa potem, ko je bil njegovo delovanje obsodil.

Nasprotnik moderne kulture.

Leon XIII. je to prav dobro uvideval, da s kršč. socialstvom ne za-jezi prodiranja moderne kulture, zato je še na druge načine poskušal to doseči. Za njegovega vladanja se približuje cerkev čedalje bolj mysticizmu. L. 1879. je Leon XIII. nastopil s posebno encikliko proti moderni znanosti, priporočal filozofijo sv. Tomaža Akvinskoga in zahteval, da znanost ne sme iskati gole in čiste resnice, nego da mora dokazovati resničnost verskih nauk; l. 1881. je izdal encikliko, v kateri proglašala reformacijo za izvor socializma, komunizma in nihilizma, l. 1881. pa okrožnico, v kateri proglašala protestantske misijonarje za ne-kake goljufe. Tudi se je odločno uprl vsaki najmanjši reformaciji v cerkvi sami in celo obsodil amerikanizem in reformatični katolicizem, pač pa poslal svoj blagoslov — Leonu Taxilu.

Delavski papež.

Leon XIII. je pridobil cerkvi velike delavske mase, ki so bile organizovane kot kršč. socialne stranke. Proslavljajo ga kot delavskega papeža. Politični uspeh krščansko socialne or-

ganizacije je za cerkev velik, in kritično bi bilo reči, da ta organizacija ni na socialnem polju prav ničesar storila. Pretirano, silno pretirano pa je, kar se o njej piše in govori s klerikalne strani da ta organizacija ni protikapitalistična, ne resnično socialna in tudi ne sme biti, se je pokazalo v Belgiji, v Italiji in tudi v Avstriji; ta organizacija ima samo namen, povečati papeževu politično oblast, kar stori v socialnem oziru, služi le v to, da ljudje ne odpadajo.

Prijatelj Slovanov.

Leon XIII. je bil tudi proglašen kot poseben prijatelj Slovanov, ker je leta 1880 izdal okrožnico, v kateri proslavlja zasluge sv. Cirila in Metoda ter določa, da se smejo po vsem katoliškem svetu stavljati na čast tema blagovestnikoma oltarji, cerkve itd. Papež si je s to okrožnico pridobil med Slovani veliko simpatij, ali — ostalo je samo pri besedah. Sv. Ciril in Metod sta bila kmalu odstavljena. V Trstu in v Istri se je Rim postavil v službo Itelijanov proti Slovincem in Hrvatom; papež se ni dal prepričati, da bi Hrvatoma dovolil glagolsko liturgijo in je tudi v vprašanju glede zavoda sv. Jeronima več kakor čudne postopal.

Leon XIII. in Avstrija.

Za časa Leona XIII. je dosegla cerkev v Avstriji velikanskih uspehov. L. 1883. je Leon XIII. poslal nadškofu Gangelbauru pismo, v katerem je duhovnike in vernike pozval na boj za zmago klerikalizma. In boj se je kmalu začel. Na Slovenskem ga je vodil Missia. Uspehe je bilo toliko laglje doseči, ker je bila Taafeova vlada kle-

rikalna in ker je bil tudi minister za njih del grof Kalnoky klerikalec. Politični nastopi klerikalizma so provzročili velikih homatij, zlasti na Ogrskem, kamor je nuncij Agliardi prišel agitirat proti cerkvenopolitičnim zakonom in je tudi razmerje med Avstrijo in Italijo spravljalo v nevarnost. Leona XIII. vpliv na avstrijske razmere je pa še močno narasel, ker je diplomatični papež povodom katastrofe v Mayeriengu — kjer je prestolonaslednika Rudolfa dobitela smrt — postopal jako tolerantno in se cesarju jako prikupil. Cesar Franc Jožef je od tedaj vedno rad slušal želje in nasvete papeževе, pošiljal papežu bogatih daril in iz ozirrov na Leona XIII. na noben način ni hotel v Rimu vrniti italijanskemu kralju obiska, ki mu ga je napravil na Dunaju. Vzlic temu pa, Leon XIII. le ni preklical strele, ki jo je zaradi liberalnih zakonov vrgel Pij IX. na cesarja.

* * *

Leon XIII. je bil znamenit diplomat, duhovit in dalekoviden politik in odličen organizator. V svojem zasebnem življenju je bil vedno čist. Pridobil je sebi spoštovanje tudi največjih nasprotnikov cerkve in katolicizma, pridobil cerkvi ogromnih bogastev in tako velikansko moč na vse javne zadeve, kakor je že dolga stoletja ni imela. Cerkevna zgodovina ga bo, če sodimo s cerkvenega stališča, po vsi pravici števala med največje papeže vseh časov ali tega, kar je imel pred očmi, tudi Leon XIII. ni dosegel in tega ne doseže nobeden njegovih naslednikov. Prof. Masaryk je izrazil nepobitno resnico, rekši, da je katolicizem, kakor ga je umeval Leon XIII., sen preteklih stoletij.

